

До складу Української держави входить 24 області, Автономна Республіка Крим та 2 міста з особливим статусом – Київ та Севастополь.

Підсумовуючи викладене, відзначимо, що адміністративно-територіальний устрій є однією з форм територіального устрою держави, у відповідності з ним утворюються органи державної влади та органи місцевого самоврядування, вирішуються численні управлінські та інші питання. В основу існуючої системи адміністративно-територіального устрою в Україні покладені такі вихідні положення: унітарний державний устрій; три-ланкова система адміністративно-територіального устрою.[5]

При цьому фактичний стан існуючого адміністративно-територіального устрою не повною мірою відповідає Конституції та іншим нормативно-правовим актам, які регулюють питання адміністративно-територіального устрою. Серед іншого, таке становище зумовлене тимчасовою окупацією території АР Крим, сепаратизмом на окремих територіях Луганської та Донецької області. Отже, і фактичний стан, і нормативно-правова база потребують удосконалення та узгодження між собою.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. - ст. 141.
2. Конституційне право України. // За редакцією В. Ф. Погорілка. - К. Наукова думка. - 1999. - с. 609-675.
3. Новик В.П. Формування адміністративно-територіальної структури України: історичні реалії та сучасні проблеми // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. – 2004. – Випуск 2/2004. – с. 18-32.
4. Ткачук П. Адміністративно-територіальний устрій України: досвід і уроки// Місцеве самоврядування. -1998. -№ 5-7 (14). - с. 141-151.
5. Шаповал В. Територіальна організація держави в конституційному праві//Новий етап розвитку місцевого самоврядування, реформування житлово-комунального господарства в Україні. – с. 260-274.

ПРИНЦИПИ ПРАВА

Стасюк М.В., студент навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, професор кафедри загальноправових дисциплін ННІПІ НАВС Пустовіт Ж.М.

Актуальність даної проблематики обумовлена тим, що інструментом правозастосовної діяльності виступає тлумачення норм права. Саме тому формування та розвиток новітньої правової думки та переосмислення надбань юридичної науки в сучасних умовах зумовлює звернення до витоків теорії тлумачення норм права. Однак на сьогодні ще багато аспектів теорії тлумачення правових норм залишаються не розкритими та не дослідженими. Центральним маловивченим питанням все ще досі є визначення принципів тлумачення норм права.

Як зазначає з цього приводу Н. М. Крестовська, тлумачення права перебуває сьогодні в центрі уваги юридичної науки, проте такий важливий аспект цієї проблеми, як принципи тлумачення, поки що перебуває на периферії дослідницьких загальнотеоретичних студій [1, с.32].

Для обґрунтування основних принципів тлумачення норм права, насамперед, слід з'ясувати зміст самого поняття.

Як відомо, принципи (лат. *principium* - начало, основа) - основні вихідні положення наукової системи, теорії ідеологічного напрямку, те первинне, що лежить в основі певної сукупності фактів, теорії, науки і характеризує її призначення [2., с.734]. Зрештою принципами права є керівні засади (ідеї), які визначають зміст і спрямованість правового регулювання суспільних відносин. Їхнє значення полягає в тому, що вони в стисло і концентровано відображають найсуттєвіші риси права, є його квінтесенцією, «обличчям» [2., с.128].

Під тлумаченням правових норм розуміють спеціальний вид юридичної діяльності органів держави, посадових осіб, громадських організацій чи окремих громадян з розкриття змісту правових норм, встановлення вираженої в них волі законодавця. Це - складний вольовий процес, спрямований на з'ясування обсягу та точного змісту, закладено в нормі права, і на роз'яснення його для інших [3., с. 408].

Тлумачення - центральна частина юридичної діяльності. Вона передбачає конкретизацію змісту норми для того, щоб перевірити можливість її застосування до

конкретних обставин справи. Тлумачення як процес є частиною вчення про розуміння правових норм (герменевтики) і повинно певним чином виробляти зміст останніх через їх «пристосування» [4., с.54-55]. Для проведення такої діяльності суб'єкт тлумачення повинен виходити з основоположних засад, керуватися принципами тлумачення норм права.

Отже, принципами тлумачення правових норм визначаються основні керівні засади, якими керується суб'єкт тлумачення під час розкриття змісту правової норми, що в результаті забезпечує ефективне застосування (реалізацію) законодавчого положення. Це становить ідеологію тлумачення правових норм.

Питання виділення принципів тлумачення норм права як для вітчизняної, так і для зарубіжної юридичної науки залишаються дискусійними. Деякі вчені (Х. Гаджиев, Н. Гранат та ін.) вважають, що принципи права є тотожними принципами тлумачення правових норм. На цій підставі стверджується, що принципи права такі ж, як принцип законності, демократизму, рівності всіх перед законом, взаємної відповідальності особи й держави, відповідальності при наявності вини, одночасно притаманні і тлумаченню норм права. Ці принципи закладено в Конституції України. Вони діють безпосередньо, мають універсальний характер. Справді, у своїй інтерпретаційній діяльності органи державної влади, посадові особи повинні виходити з цих конституційних принципів. Зокрема, принцип законності в діяльності органів державної влади та посадових осіб сприяє охороні прав і свобод людини та громадянина, зміцненню правопорядку [5., с. 85–86].

Дехто з науковців вважають, що оскільки тлумачення норм права – вид юридичної діяльності, то йому притаманні загальні принципи юридичної діяльності. А до них належать законність діянь юристів та їхніх рішень, рівність суб'єктів перед законом та правом, незалежність юриста при провадженні юридичної справи, неупередженість, об'єктивність рішень, професіоналізм, справедливість, гуманізм, повага до особи, її прав та свобод, права загалом, поєднання гласності та конфіденційності [5., с. 86]. Частково погоджуючись з цим, все ж потрібно наголосити на тому, що цим не вдається врахувати особливості специфічної інтерпретаційної діяльності, зокрема того, що стосується повноти використання способів тлумачення, адекватного розкриття змісту норми права тощо. Саме тому, поділяючи думку таких вчених, як Ю. Тодика, Д. Гаврилов, наголошуємо на виділенні, крім загальних принципів права, що притаманні і тлумаченню правових норм, також специфічних принципів тлумачення, незважаючи на те, що ці принципи взаємообумовлюють один одного, є взаємопов'язаними.

На підставі вищевикладеного можна стверджувати, що:

- на етапі побудови в Україні правової держави надзвичайно актуальним є як розробка нових нормативно-правових актів, так і реалізація вже чинних, запорукою цього є правильне тлумачення правових норм;
- на жаль, на цьому етапі багато теоретичних аспектів інституту тлумачення правових норм у вітчизняній теорії держави та права ще не досліджено, серед найменш досліджених - питання принципів тлумачення норм права;
- принципами тлумачення правових норм є основні керівні засади спеціального виду юридичної діяльності органів держави, посадових осіб, громадських організацій чи окремих громадян щодо розкриття змісту правових норм, встановлення вираженої в них волі зако-нодавця, що в результаті забезпечує ефективну правотлумачну діяльність та правильне правозастосування;
- до основних принципів можна віднести компетентність, об'єктивність, всебічність, телеологічність, систематичність та однаковість тлумачення правових норм.

Список використаних джерел:

1. Крестовська Н. З Забезпечення якнайкращих інтересів дитини як принцип тлумачення норм ювенального права / Н. Крестовська // Актуальні проблеми тлумачення і застосування юридичних норм : зб. ст. учасн. міжнар. наук.- практ. конф., присвяч. пам'яті проф. П. О. Недбайла, 28–29 берез. 2008 р. – Львів в : Юрид. ф-т Львів. нац. ун-ту ім. І. Франка, 2008. – С. 32.
2. Рабінович П.М. Принципи права // Юридична енциклопедія: в т. 6 / редкол.: Ю.С. Шемчушенко (гол. редкол.). – К.: Українська енциклопедія, 1998. – Т. 5: П–С. – 734 с.
3. Стефанюк В.С. Принципи адміністративного права й особливості тлумачення адміністративних норм / В.С. Стефанюк // Вісник Верховного Суду України. – 2001. – № 6. – С. 54–55.
4. Засць А.Г. Тлумачення норм права – спеціальний вид юридичної діяльності / А.Г. Засць // Держава і право. – 2005. – Вип. 28. – С. 85–86.
5. Капліна О.В. Правовий зміст принципів правозастосовного тлумачення норм кримінально-процесуального права / О.В. Капліна // Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та пра-ва. – 2008. – Вип. 3 (27). – С. 282–288.